

19. april 2017

Til Stortingets næringskomité

Høringsinnspill til Meld. St. 27 (2016-2017) Industrien - grønnere, smartere og mer nyskapende

Skogressursene i Norge representerer landets største høstbare volum av biologisk råstoff. Anvendelsen av skogressursene har derfor sterk innflytelse på karbonkretsløpet, samtidig som det er kilde til en lang og voksende rekke av sluttprodukter. Moderne foredling av skogressurser og restråstoffer fra landbruket kan bidra til å avløse en lang rekke klima- og miljøbelastende produkter.

For å kunne lykkes med å bygge kompetanse og arbeidsplasser i Norge knyttet til overgangen fra fossile til fornybare løsninger, trengs et omfattende samspill mellom offentlig og privat sektor for å stimulere utviklingen av råvarekilden og for å bidra til nye anvendelser av denne.

En omfattende nedleggelse av norsk skogindustri har foregått de siste tiårene, og etter nedleggelsen av fabrikken på Tofte i 2013 har Norge gått fra å være en nettoimportør av tømmer til å bli en betydelig nettoeksportør.

Dette medfører redusert lønnsomhet for hele verdikjeden fordi prisene på massevirke og flis går ned. Beregninger Norges Skogeierforbund har gjennomført, viser et årlig tap for skogeier og sagbruk på over 400 millioner kroner basert på 2015-tall. Tapt verdiskaping for Norge utgjør mellom 4 og 5,5 milliarder kroner. Samtidig ville fabrikken på Tofte i 2015 ha generert et overskudd på i størrelsesorden 500 millioner kroner om den fortsatt hadde vært i drift. I stedet er produksjonen flyttet til Sverige.

Sverige og Finland har begge aktive strategier for utvikling av skogindustrien. For perioden 2016 til 2019 er det i disse landene besluttet å investere for henholdsvis 20 milliarder og 27 milliarder i treforbrukende industri. Tilsvarende tall for Norge er på 300 millioner.

Det er særlig fire hovedutfordringer som er årsaken til at investeringene ikke gjøres her:

1. Ingen enhetlig politisk strategi med konkrete mål og virkemidler
2. Redusert industrikompetanse etter omfattende nedleggelse og utflugging av industri
3. Manglende industrilokomotiv som kan ta store investeringer
4. Lav tilgang på venturekapital i Norge

Norge trenger konkurransedyktige rammevilkår som gjør Norge til et attraktivt land å investere i. Våre naboland har en klar strategi for å tilrettelegge for skogindustrien, og har opparbeidet et forsprang på Norge når det kommer til industrietableringer.

Utvikle og tiltrekke teknologi og industri

For å tette gapet og ta en ledende posisjon i utviklingen av grønn industri må vi målrette teknologiutviklingen slik at Norge ligger helt i forkant på kunnskap om hvordan fornybart karbon kan erstatte fossilt karbon i produkter. Anvendelser der vi har særskilte fortrinn eller behov bør prioriteres. Det må fokuseres på at Norge skal dra fordeler av teknologien som utvikles gjennom industrietableringer og verdiskapende produksjon.

I tillegg må det sikres at Norge er et attraktivt land for lokalisering av grønne industrianlegg gjennom en helhetlig tilnærming til industriens rammebetingelser og vesentlig større vektlegging på vertskapsrollen for industrietablering. Vi støtter derfor forslaget om å forsterke ordninger slik som «Invest in Norway», og mener dette kan vektlegges ytterligere.

Sikre tilgang på investeringskapital

Tall fra Eurostat indikerer at tilgangen på risikokapital i 2014 var lavere enn hva den var rett før finanskrisen, og at Norge rangerer lavest av de nordiske landene. Regjeringens ekspertutvalg «Grønn konkurransekraft» slår fast at offentlig kapital må brukes til å frigjøre mer privat kapital og understreker at det trengs «særskilt tilrettelegging og økonomisk særbehandling i en overgangsperiode» for at skogbaserte løsninger skal kunne bygge seg opp til å erstatte fossilbaserte produkter.

Når investeringene kommer i våre naboland, viser det at det finnes internasjonal kapital som går inn i skogsindustrien. En betydelig del av denne kapitalen er norsk. Det er et tankekors at Norge gjennom Statens pensjonsfond utland har investert over 22 milliarder kroner i svensk og finsk skogsindustri, samtidig som staten gjennom Investinor kun har investert 100 millioner i norsk skogsindustri.

En rekke større investeringer er imidlertid under planlegging i Norge. Blant annet er det konkrete prosjekter innenfor produksjon av massivtre, biodrivstoff, trepellets og trekull. Tilgang på kapital vil være avgjørende for å sikre positive investeringsbeslutninger.

Mandatet til det nye investeringsselskapet «Fornybar AS» må utformes slik at selskapet tilbyr langsiktig finansiering til selskaper som kan bidra til reduserte klimagassutslipp med særlig vekt på industri som produserer klimavennlige produkter basert på fornybare norske ressurser.

Mandatet må utformes slik at selskapet bør gå inn i selskaper som lager produkter hvor det er selve produktene som bidrar til vesentlig reduserte klimagassutslipp ved å erstatte utslippsintensive alternativer. Ensidig fokus på produksjonsprosessene vil være en uheldig begrensning.

En stor del av investeringene knyttet til et grønt skifte vil handle om å ta i bruk eksisterende teknologi. Det er følgelig viktig at mandatet ikke utelukkende fokuserer på utvikling og bruk av ny teknologi.

Avkastningskravet må ikke utelukke lønnsomme industriinvesteringer. Det risikojusterte avkastningskravet bør som et minimum i hvert fall ikke være høyere enn for rent finansielle plasseringer.

I tillegg må det etableres en ordning som sikrer at den enkelte skogeier kan avsette inntil 30 prosent av tømmerets bruttoverdi til kjøp av andeler i investeringsfond som har som formål å investere i

norsk skogsindustri. Dette er i tråd med regjeringsplattformen og det ble vedtatt av Stortinget ved behandling av «Skogmeldingen» tidligere i år: «Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2018 legge frem et forslag til en skattekredittordning for skogeiere som investerer i skogsindustri.»

Norges Skogeierforbund har tidligere foreslått at det etableres en ordning slik som GIEK med formål å støtte etableringen av grønn norsk industri hvor staten går inn som garantist for å redusere risikoen for prosjektene, og tiltrekke privat kapital også til prosjekter som uten en slik garantiordning anses som for risikable. Vi støtter derfor forslaget i meldingen om å utvide GIEKs garantitilbud til også å omfatte garantier for lån til investeringer i eksportrettet industri i Norge, for eksempel produksjons-anlegg, -maskiner og -utstyr.

Stimulere markedene

Det offentlige er en betydelig, og i noen tilfeller dominerende, aktør i markedet. Hvordan det offentlige opptrer som innkjøper vil derfor ha stor betydning for dynamikken og utviklingen i produkt- og tjenestemarkedene.

De offentlige innkjøpsprosessene vektlegger som oftest lavest mulig pris for en gitt leveranse, og like konkurransevilkår for tilbyderne. Dette er passive innkjøpsprosesser der etterspørselen dreies mot kjente produkter, etablerte løsninger og utprøvde teknologier, og som i svært liten grad bidrar til innovasjon og adopsjon av nye lavutslippsteknologier og -løsninger. Samtidig finnes det mange eksempler på at innovative anskaffelser gir økt innovasjon og verdiskaping, og løsninger som i utgangspunktet ville tapt på pris, vil på sikt bli billigere.

Økt bruk av tre i bygg er et område som gir svært betydelige kutt i klimagassutslipp. En rekke offentlige bygg har bidratt til å drive utviklingen av teknologien slik at trebygging i større bygg har gått fra å være noe dyrere enn tradisjonelle bygg i stål og betong, til i mange tilfeller å være rimeligere. På sikt blir derfor en aktiv bruk av det offentliges innkjøpsmakt også økonomisk lønnsomt i tillegg til å bidra til innovasjon og økt konkurransekraft for norske leverandører.

Økt bestillerkompetanse og tydeligere krav til klimanytte i offentlige anskaffelser vil drive utviklingen videre. I går ble eksempelvis et alternativ for bygging av ny Mjøsbru i tre presentert. Prosjektet er marginalt dyrere enn tilsvarende bru-prosjekt i stål og betong, men innebærer en rekke nye og innovative løsninger i tillegg til å gi en svært betydelig reduksjon i klimagassutslipp. Gjennomføringen av denne type prosjekter vil gi norske bedrifter økt kompetanse og eksportpotensiale, og tilsvarende prosjekter må forventes å bli konkurransedyktige også på pris når utviklingen får fortsette.

Innen visse områder kan markedsstimuleringen også skje gjennom reguleringer i form av påbud, forbud, avgifter eller incentiver. Vedtaket om opptrapping av andelen avansert biodrivstoff er et eksempel på dette. Et vedtak som gir en langsiktig opptrappingsplan fram til 2030, vil være viktig for å sikre forutsigbarhet for investeringene.

Med vennlig hilsen

Erik Lahnstein
Adm. direktør
Norges Skogeierforbund
erik.lahnstein@skog.no
m: 905 62 893

Erland Lundby
Rådgiver industrielle rammevilkår
Norges Skogeierforbund
erland.lundby@skog.no
m: 959 46 286